

Flerspråkiga elevers möjlighet till att använda sitt modersmål i undervisningen

En komparativ analys med fokus på läroplanerna 2011 och 2022 i svenska som andraspråk

Författare: Idman Abdullahi och Asma Nuuh

Vårterminen 2022

Seminariedatum 2022-05-31

Grundlärarprogrammet 4-6

Självständigt arbete avancerad nivå 4-6

Institutionen för humaniora, utbildnings- och samhällsvetenskap, Örebro universitet.

Handledare: Christina von Post

Abstract

Vår uppsats handlar om jämförelsen mellan läroplanerna 2011 och 2022. Vi har fokuserat på ämnet svenska som andraspråk där vi analyserar i eller vilken mån flerspråkighet samt modersmål tas upp. För drygt 10 år sedan var den genomsnittliga procentandelen av eleverna i skolan som hade ett annat modersmål än svenska 17 procent.

När det gäller båda läroplanerna nämns det i ämnets syfte att lärare ska använda sig av olika förutsättningar för att ge eleverna möjligheten att utveckla sitt svenska tal, skriftspråk, mötet av olika typer av texter och även kunskaper i och om svenska språket. Det nämns inget om hur elevernas modersmål ska nyttjas. Sverige har inte lagstiftat vilket språk som är officiellt språk men svenskan är huvudspråket och det står i läroplanen för grundskolan att man ska kunna svenska språket efter genomgången grundskolan.

Efter att ha analyserat läroplanerna ser vi att enspråkighetsperspektivet är tydligt och synligt. Flerspråkighet är inte en märklig företeelse som enbart förekommer i Sverige. Trots detta verkar många svenska skolor ha svårigheter med hur de ska arbeta med flerspråkiga elever, vilket vi även ser i läroplanerna.

Elever som kommer till ett nytt land i de yngre åldrarna lär sig ett nytt språk snabbare och man ställer inte heller lika höga krav på språket i de yngre åldrarna, jämfört med elever som har invandrat i de högre åldrarna. Det är viktigt att använda sig av elevernas flerspråkighet i undervisningen för att utveckla elevens alla språk. Skolan är också den platsen eleverna skapar sin identitet, det är där eleverna formar sin självbild.

Nyckelord:, Flerspråkighet, modersmål, transspråkande, kodväxling, språkliga strategier, monokulturell, mångkulturell, enspråkig,

Förord

Ett stort tack till våra familjer som gett oss stöd och haft ett stort tålamod under tiden för vårt uppsatsskrivande.

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	4
1. Inledning	6
1.2 Syfte och frågeställningar	6
1.3 Disposition	7
2. Bakgrund	7
2.1 Svensk skola i förändring	7
2.2 Attityder till modersmål	8
2.3 Svenska som andraspråk	10
2.4 Transspråkande undervisning	11
2.5 Flerspråkiga elever	13
2.6 Kommunikativ strategi - kodväxling	14
2.7 Språkliga strategier	14
2.8 Lyft elevernas språk	15
2.9 Nyanlända elevers språkutveckling	16
2.10 Läroplanens uppkomst	17
3. Begrepp	18
3.1 Flerspråkighet	18
3.2 Modersmål	19
3.3 Transspråkande	20
3.4 Kodväxling	20
4. Teori, metod och material	21
4.1 Urval	22
4.2 Forskningsetik	22
4.3 Metoddiskussion	23
5. Resultat	23
5.1 Läroplan 2011- Svenska som andraspråk	23
5.2 I vilken mån nämns modersmål i läroplan 2011?	23
5.3 Vilka perspektiv på språk är synliga i kursplanen?	24
5.4 Hur skrivs de flerspråkiga elevernas möjlighet till språkutveckling fram?	25
5.5 Läroplanen 2022 svenska som andraspråk	27
5.6 I vilken mån nämns modersmål i läroplanerna i för 2022?	27
5.7 Vilka perspektiv på språk är synliga i kursplanerna?	29
5.8 Hur skrivs de flerspråkiga elevernas möjlighet till språkutveckling strategier fram?	30

6. Slutsats	31
7. Diskussion	33
7.1 I vilken mån nämns modersmål i läroplanerna i 2011 för 2022?	33
7.2 Vilka perspektiv på språk är synliga i kursplanerna?	34
7.3 Hur skrivs de flerspråkiga elevernas möjlighet till språkutveckling fram?	36
8. Sammanfattande diskussion	37
9. Förslag på vidare utveckling	38
Referenslista	39

1. Inledning

De senaste åren har det skett stora förändringar när det gäller det svenska samhället och skolan. Av många skäl befinner sig mer och mer människor i nya kulturella och språkliga grannskap. På en kort tid har skolan genomgått en stor förändring eftersom allt flera av elever kommer från länder utanför Sverige. I vissa storstadsområden är majoriteten av eleverna flerspråkiga. Flerspråkighet är något som diskuteras med stort intresse och väcker starka känslor. En del ser på flerspråkighet med tvivel medan andra ser det som en resurs och nödvändighet (Håkansson 2003). Att tillgodogöra sig det nya landets språk och kultur blir nästan alltid nödvändigt. I den svenska skolan finns det idag elever från hela världen, vilket innebär utmaningar men också möjligheter. Trots att vi idag har en mångkulturell skola verkar kunskapen om detta inte ha nått det svenska skolsystemet i någon högre grad. Dessutom ställer den mångkulturella skolan alla lärare inför nya utmaningar då det ökande antalet elever med ett annat modersmål än svenska ställer nya krav på undervisningen (Löthagen, Lundenmark, Modigh 2012).

Rätten att få bevara sitt första språk har länge varit en fundamental diskussionsfråga samtidigt som forskningen menar att det inte bara handlar om en rättighet, utan också att flerspråkiga elevers chans att få bevara sitt förstaspråk. Att få behålla sitt förstaspråk innebär en resurs för kunskapsinhämtning och resurs för samhället (Svensson 2017).

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med detta examensarbete är att jämföra likheter och skillnader mellan läroplanerna 2011 och 2022 i svenska som andraspråk för årskurs 4–6. Vi vill ta reda på om och i vilken utsträckning läroplanerna tar vara på flerspråkiga elevers flerspråkighet. De frågeställningar som kommer undersökas och besvaras i detta examensarbete är:

1. I vilken mån nämns modersmål i läroplanerna i 2011 och 2022?
2. Vilka perspektiv på språk är synliga i kursplanerna?
3. Hur skrivs de flerspråkiga elevernas möjlighet till språkutveckling fram?

1.3 Disposition

I nästa avsnitt ges en bakgrund till den svenska skolan i förändring och effekter av detta samt attityder som samhället har till modersmål och hur eleverna påverkas av det. Därefter följer ett kapitel där vi tar upp begrepp som modersmål, flerspråkighet, transspråkande och kodväxling. Sedan följer ett metodkapitel med urval och genomförande där vi förklarar och beskriver vårt val av undersökningsmetod. Analysdelen som kommer därefter är en jämförelse mellan läroplanerna från 2011 och 2022. Vi avslutar studien med slutsatser, avslutande diskussion och förslag på vidareutveckling.

2. Bakgrund

2.1 Svensk skola i förändring

Skolan som finns idag är inte lik den som fanns för 30 år sedan. På kort tid har det skett stora förändringar. Precis som samhället har även skolan blivit mångkulturellt. För drygt 10 år sedan var den genomsnittliga procentandelen av eleverna i skolan som hade ett annat modersmål än svenska 17 procent och oftast brukar procentandelen vara högre i större städer. Procentandelen av utländska invånaren har ökat sedan dess och mer än 20 procent av invånarna talar idag ett annat modersmål än svenska. Trots att det ser olika ut i olika stadsdelar behöver lärarna räkna med att få elever med utländskt påbrå i sin undervisning (Löthagen et al 2012). Fastän skolan idag är mångkulturell så har inte skolsystemet nått den insikten i någon högre grad. Den höga migrationen har inte bara påverkat Sverige utan det är en internationell omständighet och i städer som Toronto och Vancouver är mer än hälften av eleverna flerspråkiga och i Amsterdam är 40% av eleverna flerspråkiga. Flerspråkighet är inte en märklig företeelse som enbart förekommer i Sverige, men trots detta verkar många svenska skolor ha svårigheter med hur de ska arbeta med flerspråkiga elever. Att ha en mångkulturell klass ställer höga krav på skolan men framförallt lärarna. De möter utmaningar som de inte är vana vid då elever med ett annat modersmål än svenska ställer delvis andra krav på undervisningen (Löthagen et al 2012).

2.2 Attityder till modersmål

Flerspråkiga elever är berättigade till modersmålsundervisning från förskoleklass. I Sverige får de även studiehandledning på modersmålet vid behov och undervisning i svenska som andraspråk men dessa rättigheter varierar särskilt när det gäller samarbetet med skolans övriga verksamhet. Ofta ligger modersmålsundervisningen utanför ordinarie schemat och det är inte ovanligt att flerspråkiga elever som läser modersmål upplever exkludering (Axelsson 2013). De negativa attityderna till mångfalden har sin grund i en ideologi från 1600-talet då många europeiska länder hade landområden i form av kolonier i olika delar av världen. Européerna sågs som mer högt utvecklade varelser än människorna från de länder européerna koloniserade. Man såg västerlänningarna som mer kulturellt utvecklade och befolkningen i besittningarna som mindre civiliserade (Svensson 2017). Många här i Sverige anser att detta synsätt inte förekommer här, för Sverige har inte koloniserat länder och att man inte tänker på det viset om individer men det har visat motsatsen eftersom Sverige har haft kolonier. De negativa attityderna har inte bara haft verkan på andraspråksämnet utan kan även förklara modersmålsämnets låga status. Utifrån de här attityderna kan man också förklara att modersmålslärares svårigheter att inrätta sig som likvärdiga yrkenskamrater i lärarkåren inte bara handlar om organisatoriska och schematekniska problem. Detta är ett problem som i sin tur medför mindre fördelaktiga förutsättningar för elevers identitets- och kunskapsutveckling (Svensson 2017). Ett annat dilemma som också har en historisk koppling och även i dagens läge komplicerar existensen för flerspråkiga elever är det västerländska kulturarvet som vilar på "en nation, ett folk och ett språk" (Svensson, 2017 s. 31). Dessa åskådningar har som självklara och har varit orsaken till att monokulturalitet och enspråkighet ses som det normala och allt annat som avvikande. Sådana synsätt framkallar negativa uppfattningar av minoritetskulturer och hindrar öppenhet för flerspråkighet och mångfald. Men detta synsätt har ifrågasatts av flera forskare runt om i världen och man har börjat inse fördelarna med flerspråkighet.

Ibland kan man se att termen enspråkig används för att beteckna språkkunskan även hos en elev med svenska som sitt första språk. Denna benämning är egentligen felaktig då ingen elev som har svenska som sitt första språk talar enbart ett språk, eftersom de brukar även vara verbalt flerspråkiga (Svensson 2017). Det kan vara genom utvecklande av vokabulär på engelska genom film, musik, spel etc eller att de har interagerat med kamrater med ett annat förstaspråk (Svensson 2017).

Monokulturell är motsatsen till mångkulturell och innebär en homogen kultur:, det vill säga ett samhälle som helt eller delvis består av människor som delar samma språk, etnicitet och kulturella traditioner. Alla människor oavsett bakgrund bär med sig ett homogent synsätt och det är naturligt att känna rädsla för det som är främmande för alla människor oavsett från vilka kulturer de än kommer ifrån. Skolverket (2018) skriver att Sverige är ett land som likt många andra länder i världen av nationalistiska och historiska orsaker har valt att offentligt vara enspråkigt land. Under en lång tid har Sverige sett sig som ett enspråkigt land där enspråkighet har varit självklart och svenska språket är det språk som talas och används i alla situationer. Sverige har haft under en lång tid ett starkt enspråkighetsperspektiv (Skolverket 2018). Enspråkighet innebär att man kommunicerar genom ett enda språk och det är en norm som är svårt och envis att förändra. I takt med tillväxten av immigrationen från världen runt under de senaste åren med tillskott av många olika språk och kulturer har man tvingat bort det synsättet där Sverige är ett homogent och enspråkigt land. Därmed har man tvingats se flerspråkighet som en verklighet att förhålla sig till, skriver Skolverket (2018). Under 2000-talet har man också erkänt de fem nationella minoritetsspråken i Sverige och på grund av det har Sverige blivit officiellt flerspråkigt. Att man har rätt till modersmålsundervisning visar också en lägesändring från enspråkighetsnorm mot en flerspråkighetsnorm från offentliga håll. Vidare skriver Skolverket (2018) att den generella globaliseringen har medverkat till att flerspråkighet har haft stor betydelse på det svenska samhället och inte minst i skolan men enspråkighetsperspektivet är fortfarande ett rådande synsätt. I takt med den ökande andelen av flerspråkiga elever har skolan ändå i flera år försökt att arbeta med att hitta ett sätt att ta hänsyn till de flerspråkiga elevernas behov inom skolans ram. Att skolan försöker hitta lösningar till detta problem är också ett bevis på att skolans utgångspunkt har varit enspråkigt. Den tydliga uppdelningen där modersmåls lärare och andra lärare genom skolans organisation också inte ges till fysiska möten, visar tecken på att skolan fortfarande utgår från ett enspråkighetsperspektiv (Skolverket 2018).

Mångkulturalitet är ett begrepp som innebär att olika individer talar flera språk med olika bakgrunder där flerspråkigheten är en norm (Löthagen et al 2012). När ett samhälle blir mångkulturellt ur ett religiöst och etniskt synvinkel så påverkas majoritetens kulturs omdöme (Skolverket 2000). Skolverksamheten har även blivit påverkad av mångkulturaliteten. Skolan är den platsen eleverna skapar sin identitet det är där eleverna formar sin självbild. Det är även i skolan eleverna lär sig att integrera tillsammans. Därför är skolan en viktig miljö för

eleverna och deras upplevelse kommer sätta avtryck för deras utveckling (Skolverket 2000). Vikten av en lyckad skolgång kommer att ge eleverna goda konsekvenser när det gäller fortsättningen av ett barns liv. Elever som aldrig har känt en tillhörighet till skolan och som har uppvisat dåliga skolresultat har många gånger fått det svårt i arbetslivet. När det gäller att motarbeta rasism är det skolans ansvar att arbeta med dessa frågor speciellt i det mångkulturella samhället. Barn är nyfikna och kommer troligtvis möta på andra barn från olika nationaliteter, deras nyfikenhet är inget negativt så länge kunskapsförmedlingen sker på ett korrekt sätt (Skolverket 2000). Vidare lyfter skolverket (2000) "Skolan förknippas således på ett särskild sätt med attitydpåverkan, kunskapsförmedling, identitetsskapande och socialisation..." (Skolverket, 2000 s.13). Detta tyder på att skolan har en bra grund att stärka mångkulturalitet.

2.3 Svenska som andraspråk

Reformer och attityder har gemensamt fått en mening för flyktingmottagande i Sverige. Efter andra världskrigets slut var expansionen i svensk industri stor och det medförde en brist på arbetskraft i industrin och inom offentliga branscher och Sverige var i stort behov av arbetskraft (Svensson 2017). Detta ledde till en period av betydande arbetskraftsinvandring som höll sig ända in på 1970-talet (Svensson 2017). Innan 1960-talet fanns det inte någon systematisk undervisning i svenska för människor som talade ett annat språk än svenska (Svensson 2017). Under 1970-talet började man i Sverige att utforska ämnet svenska som andraspråk som även kallas för sva. Anledningen var invandringen och nödvändigheten att få fram en kunskapsbas för undervisningen för vuxna migranter och barn med utländsk bakgrund (Hammarberg 2013). Diskussionerna om sva blev intensiva och därmed tog forskningen om sva fart och började komma i kontakt med andraspråksforskningen i andra länder. Den internationella och nationella andraspråksforskningen har olika syn på när det gäller den allmänna språkpedagogiken och språkvetenskapen. I takt med den kraftigt växande invandringen på grund av behovet av arbetskraft blev det aktuellt att etablera separat undervisning för personer med ett utländskt bakgrund i svenska. Svenska som andraspråk blev ett eget skolämne med kursplan 1995. Genom att värdera svenska som andraspråk lika högt som skolämnet svenska menade statsmakten att det skulle öka professionaliseringen och status för det som innan ofta varit snäva stödåtgärder (Svensson 2017).

Sverige framställs oftast som ett land som historiskt varit homogent med avseende till medborgarnas etniska och lingvistiska bakgrund. Det har visat sig att denna homogenitet inte speglar de faktiska historiska förhållanden utan är en nationell myt. Denna myt har skapat en bild där man medvetet har suddat ut och tystat ner den historiska närvaron av andra ursprungliga etnolingvistiska grupper på svenskt område såsom finnar, samer med flera (Milani 2013). Vidare hävdar Milani (2013) att det är osannolikt att den etniska och språkliga blandningen av Sveriges invånare undergick en stor förändring under andra hälften av 1900-talet. Enligt Milani visar en statistik från statistiska centralbyrån (2009) att utlandsfödda invånaren ökade kraftigt mellan 1970 till 2007 från 6,7 procent till 13,4 procent. Detta är intressant då det väcker frågan hur den språkliga pluralismen som uppstått i samband med invandring hanteras i vardagliga situationer och i skolsammanhang.

Precis som samhället har blivit mångkulturellt har även skolan också blivit det. Procentsatsen av elever i grundskolan med ett annat modersmål och en annan kulturell bakgrund ökar genom åren (Löthagen, et al. 2012). Sverige har inte lagstiftat vilket språk som är officiellt språk men dock är svenska språket det officiella då det står i läroplanen för grundskolan att man ska kunna svenska språket efter genomgången grundskola. Trots att Sverige betraktas som ett monolingvist land där man endast talar och undervisar på svenska finns det många andra språk i det svenska samhället och skolan. Fastän Sverige inte är ett officiellt flerspråkigt land är det ändå flerspråkighet ett synligt fenomen. I samband med 1975 års invandrarpolitiska förändring fick Sverige ett ökat stöd för bland annat flerspråkighet, kulturella aktiviteter och modersmålsundervisning (Håkansson 2003).

2.4 Transspråkande undervisning

Svensson (2017) menar att undervisningen i svenska som andraspråk och transspråkande skiljer sig när det gäller synen på vad som ska läras och hur det ska läras. Skillnaderna är att transspråkande fokuserar på användningen och utvecklingen av flerspråkighet simultant, medan undervisningen svenska som andraspråk fokuserar på inläringen av svenska språket som andraspråk. De är inte motsatta till varandra eftersom uppfattningar om hur elever kan dra nytta av ett språk har förändrats över tid och det går även att applicera transspråkande inom andraspråksundervisningen. Eleverna själva skapar meningar och olika strategier för att utnyttja och begripa ord i samband med sina språkliga resurser. Fenomenet är socialt och

skapas av flerspråkiga individer för att skapa förståelse, erfarenheter och kunskap genom att nyttja sina språkliga resurser. Transspråkande handlar om användning och förbättring av flera språk parallellt och flerspråkiga individer använder transspråkande för att överföra information, skapa relationer och utveckla identitet och värderingar (Svensson 2017). Trots detta utnyttjas inte förstaspråket systematiskt inom svenska som andraspråk och istället är fokus bara på en språkinläring.

Svensson (2017) som i sin tur har refererat till Cummins menar att vi människor inte har åtskilda underliggande språkförmågor utan att all språkförmåga omfattar en gemensam underliggande förmåga och därför kan förmågor transporteras från det ena språket till det andra i en fortgående språkbyggnad. Cummins (Svensson 2017) framställer språkets samband som ett isberg där de synliga topparna på isberget representerar de separata språken som synbara språkdrag i första och andraspråket. Med andra ord menar Cummins (Svensson 2017) att enkelriktad andraspråksundervisning har till följd att flerspråkiga elever inte utnyttjar sina redan lagrade och underliggande språkkunskaper. Garcia (Svensson 2017) som är också forskare inom flerspråkighet och även är en stark representant för transspråkande skiljer sig från Cummins syn på enskilda språk. Garcia ser inte varje enskilt språk som topp ovanför en förenad underliggande bas utan Garcia menar att flerspråkiga individers språkkunskaper är sammanflätade på alla nivåer i ett ständigt växlande system. Med andra ord menar Garcia, för att ett gynnsamt kunskapsbygge ska nås måste flerspråkiga elevers alla resurser utnyttjas samtidigt (Svensson 2017).

Forskningsstudier av transspråkande undervisning har oftast situationer där både lärare och elever är tvåspråkiga med gemensamma språk som startpunkt. Men det skiljer sig från den svenska skolans undervisning då de flesta lärare som undervisar svenska som andraspråk har svenska som förstaspråk och inte behärskar något av elevernas förstaspråk (Svensson 2017). Trots att lärare och elever inte har samma förstaspråk betyder det inte att möjligheten för effektiv undervisning inte finns. De lärare som undervisar svenska som andraspråk kan samarbeta med modersmållärare. Det går även att utnyttja eleverna som resurser för varandra (Svensson 2017). I en transspråkande undervisning kan eleverna som talar samma språk hjälpa varandra att tydliggöra otydligheter och kunnigare elever kan hjälpa till de elever som inte har kommit lika långt i sin språkutveckling. På sätt är transspråkande undervisning ett sätt att arbeta strategiskt med elevernas flerspråkiga tillgångar inom alla ämnen (Svensson 2017).

2.5 Flerspråkiga elever

I början av 2010 var andelen flerspråkiga elever och barn i Sverige 21 procent i grundskolan och 20 procent i förskolan. Procentsatsen har ökat sedan dess och detta tyder på att de flesta lärare i Sverige idag ställs inför språkligt och kulturellt högst varierande elev- och barngrupper (Axelsson 2013). Oftast när man talar om flerspråkiga elever benämner man de som en homogen grupp. Flerspråkiga elever är inte homogena utan de är heterogena och skiljer sig mycket från varandra när det gäller bakgrund, språk, ålder, kulturavstånd, vistelsetid i Sverige etcetera (Löthagen, et al. 2012). Fastän flerspråkiga elever skiljer sig mycket från varandra och utgör en heterogen grupp finns det mycket som är gemensamt i deras skolsituation. Detta är på grund av att alla håller på att lära sig sitt andra språk och att det äger rum i en skola som behärskas av svenska normer och värderingar. Väldigt mycket av det som de flerspråkiga eleverna redan kan och behärskar såsom erfarenheter och kunskaper hamnar i bakgrunden och blir inte synliggjorda (Löthagen, et al. 2012). Axelsson (2013) menar att det fortfarande finns oenighet mellan forskningen om flerspråkiga elevers och barns språkutveckling och lärande samt den undervisning de erbjuds. Vidare skriver Axelsson (2013) att forskning har visat fördelarna med en utbildning som grundar sig på första språket och där undervisningen i såväl första- som andraspråk har ämnes utbildade lärare.

Det finns särskilda faktorer som samverkar vad gäller skolframgång och utveckling hos flerspråkiga elever. De faktorerna är maktrelationer i samhället, skolan, individanpassningen och den pedagogiska målsättningen i klassrum och skolor (Axelsson 2013). "Underordnade samhällsgrupper har i generationer tvingas underordna sig socialt dominerande grupper och ge upp sitt språk och sin kultur för att lyckas i mainstream-samhället" (Axelsson, 2013 s. 548). Cummins (2017) menar att samhällsmiljö och maktrelationerna i samhället påverkar också hur lärarna tolkar och definierar sin roll. Detta får i sin tur följder för lärarnas språkliga samspel med flerspråkiga elever eftersom interaktionen mellan eleven och läraren utgör ram för både lärande och identitetshantering. Den gemensamma kunskapsbyggnaden och relationen mellan elev och lärare ses som avgörande faktorer för att elevernas identiteter blir bekräftade, vilket i sin tur kan tyda på att flerspråkiga eleverna kan ta med sina språk och kulturer in i klassrummet i stället för att tvingas att inte erkänna dem (Cummins 2017).

2.6 Kommunikativ strategi - kodväxling

En fördel med två- eller flerspråkighet är att man kan kodväxla mellan olika språk. Håkansson (2003) menar att barn med flerspråkighet redan i ung ålder har en medveten och väl fungerande växling mellan de språk de behärskar. Park (2013) skriver att det är vanligt hos flerspråkiga elever att de växlar mellan olika språk i en och samma kontext. Längre har man betraktat kodväxling som tecken på talarnas ofullständiga kunskap i det ena språket. Det var under 1970-talet då man började se kodväxlingen som någonting bra. Man började se att kodväxling är en kommunikativ strategi som talarna utnyttjar för att uppnå en viss effekt under konversationen (Park 2013). Numera är kodväxling ett forskningsområde i sig själv och studeras inom olika kunskapsområden såsom pragmatik, sociolingvistik, formell lingvistik etcetera. Idag vet man även att kodväxling inte är slumpmässig blandning av olika språk som uppstår på grund av ofullständig kunskap det ena språket utan kodväxling inträffar på ett planmässigt och grammatiskt regelbundet sätt. ”Kodväxling kan också fungera som en symbol för gruppidentitet och solidaritet, särskilt inom minoritetsgrupper” (Park, 2013 s.283). Det har även visat sig att kodväxling uppstår spontant hos två- eller flerspråkiga och att det kräver vissa lingvistiska villkor för kodväxling.

2.7 Språkliga strategier

Språkliga strategier är ett brett och mångskiftande begrepp som har kommit uppmärksammas i diskussionen om språklig skicklighet. Oftast använder man språkliga strategier som hjälpmedel när språket inte räcker till för att göra sig förstådd eller för att förstå. Språkliga strategier handlar om olika metoder och tillvägagångssätt för lärande och kommunikation, det vill säga om hur man gör och kan göra när man lär sig språk och använder den (Lärarnas Riksförbund). När man lär sig ett nytt språk använder man språkliga strategier genom att förstå nya ord med hjälp av olika ledtrådar och kognitiva strategier till exempel genom att dela sammansatta ord för att förstå delar av ordet. Att jämföra mellan olika språk är också en språklig strategi då man jämför olika språk i syfte om igenkänning via andra språk. Även omformulering av ord och meningar räknas som språklig strategi eftersom man vill förstå sammanhanget genom att antingen dela upp ordet eller göra om meningar (Lärarnas Riksförbund).

2.8 Lyft elevernas språk

När det gäller flerspråkiga elever behöver de utvecklas kunskapsmässigt men också när det gäller språkliga kunskaper (Löthagen, et al. 2012). Löthagen (et al 2012) betonar att läroplanen lyfter fram att det är viktigt att eleven får utveckla sin flerspråkighet och det görs genom rätten till modersmålsundervisning samt undervisning i svenska som andraspråk. Vidare lyfter Löthagen et al. (2012) upp att den svenska kartläggningen som har gjorts visar att undervisningen i modersmål samt svenska som andraspråk inte lever upp till det som står i styrdokumentet därför vissnar syftet med dessa ämnen. Vissa skolor saknar undervisning i svenska som andraspråk trots att majoriteten av eleverna är flerspråkiga. Löthagen et al. (2012) menar att i många skolor är det bara elever med stora svårigheter med svenska språket som erbjuds svaundervisning. Detta leder till att ämnet får en negativ mening då många elever uppfattar svenska som andraspråk för sämre elever eller att ämnet är en lättare variant av svenska språket. Detta är även något som uppfattas av vårdnadshavare såväl som lärare, och elever. De känner att eleverna får en utmärkelse såsom "svaga" och ämnet får en låg status, det är även det ämnet där de flesta obehöriga lärare undervisar i (Löthagen et al 2012).

Bilden av modersmålsundervisningen är även densamma, de flesta har samma attityd till även den. I de flesta skolorna erbjuds modersmålsundervisning och den brukar oftast vara en gång i veckan och ibland inte alls. Undervisningen brukar ligga utanför lektionstid och utanför ordinarie schemat. Detta resulterar att modersmålsundervisning blir när eleverna har slutat och det gör att många elever skolkar (Löthagen et al 2012). Synen elever, lärare samt vårdnadshavare har på modersmålsundervisning gör att den försvårar för eleverna att lära sig svenska. För att vårdnadshavares och lärarens syn kommer att spegla på elevernas synsätt på modersmål vilket resulterar att ämnet anses inte vara lika viktigt som de andra ämnena. Många undersökningar har dock visat motsatsen och uppmuntrar eleverna att läsa modersmål då den har en stor inverkan för all inläring (Löthagen et al 2012).

Thomas och Collier är forskare från USA som 1997 gjorde en stor undersökning om modersmålsundervisningen och hur viktigt det är med modersmål (Löthagen et al. 2012). De studerade skolframgången för flerspråkiga elever i ämnen såsom matematik, natur- och samhällsorienterade ämnena, engelska etc. (Löthagen et al 2012). I undersökningen kom de fram till hur viktig modersmålsundervisningen är för flerspråkiga elevers inläring.

Vidare visar forskarna (Löthagen et al 2012) hur lång tid det tog för yngre som inte valt att delta modersmålundervisningen, att uppnå en språknivå som är lika hög som för infödda elever. Många flerspråkiga elever lyckades aldrig stärka sitt andraspråk och använda det som ett hjälpmedel för deras inläring under deras skoltid. För elever som deltog i modersmål och fick chansen att använda det som i lärande tog det däremot mindre tid att uppnå en språknivå som var lika funktionell som infödda elever (Löthagen et al 2012).

2.9 Nyanlända elevers språkutveckling

Det finns skillnader mellan vardagsspråk och kunskapspråk. Vardagsspråk är det språk man lär sig från sina vänner, hemma och på vardagen. Det är här som man oftast lär sig slangord. Kunskapsspråk däremot är som ordet antyder ett språket man lär sig i skolan (Cummins 2017). Det tar olika tid för elever med ett utländsk bakgrund att lära sig dessa språk. Man brukar säga att det oftast tar två år för nyanlända elever att anamma det vardagliga språket. Det kan både ta längre eller kortare tid beroende på elevens sociala sammanhang etcetera (Cummins 2017).

När det gäller kunskapspråket brukar det oftast ta längre tid, ungefär fem år att lära sig. Elever som kommer till ett nytt land i de yngre åldrarna lär sig ett språk snabbare eftersom man inte ställer så höga krav på språket i de yngre åldrarna, jämfört med elever som har invandrat i de högre åldrarna. Sedan får man inte glömma att de äldre eleverna har redan utvecklat en läs- och skrivförmåga på sitt språk och på så vis har med sig större färdigheter inom läsning, skrivning och tänkande (Cummins 2017). Att de kan ett annat språk ger dem ett försprång då de redan kan läsa och skriva på sitt förstaspråk jämfört med de yngre eleverna som inte har utvecklat färdigheter i sitt första språk. Cummins (2017) menar att det är viktigt att ta hänsyn till denna utvecklingskurva för språk då den är en viktig faktor för vilken undervisning som elever med utländsk bakgrund behöver för att hinna ikapp kunskapsnivån (Cummins 2017).

Det är viktigt med tidiga insatser när det gäller stimuleringen av flerspråkiga elevers kunskapsutveckling. Studier har visat att de elever som inte når målen är på grund av att man inte har börjat med tidiga insatser i deras språkutveckling redan i förskolan (Svensson 2017). En annan orsak till flerspråkiga elevers bristande kunskaper i svenska är bristen på behöriga

lärare i svenska som andraspråk. Det var sent 1980-talet som svenska som andraspråk blev ett akademiskt ämne, vilket är sent om man jämför med engelska och franska som kom tidigare (Svensson 2017). Bristen av kvalificerade lärare i svenska som andraspråk finns fortfarande kvar vilket kan vara ett hinder för alla elever som är i behov av stöd (Svensson 2017). Den tredje orsaken som Svensson (2017) lyfter att flerspråkighet länge har setts mer som ett problem än som en möjlighet i skolan. Detta gäller inte elever som har engelska som sitt förstaspråk då det anses vara ett prestigepräk inom skolvärlden (Svensson 2017).

2.10 Läroplanens uppkomst

När man funderar på vad en läroplan innebär så brukar man oftast säga att den är “en fråga om urval av kunskap”, (Wahlström, 2015 s. 9). Eftersom läroplanen står för ständig omprövning är det svårt att entydigt definiera begreppet. Men i grunden handlar läroplanen om att man har en viss uppfattning om vad som anses vara viktig samt relevant kunskap i ett visst samhälle och vid en viss tidpunkt, som väljs ut och utgörs i läroplanen (Wahlström 2015).

Pedagogiken tar fart under antikens Grekland och det var under denna tid som undervisningsformer tillträdde. Det var en typ av utbildning som var anpassad för de privilegierade barnen och ungdomarna, det vill säga alla fick inte delta i skolan.

När utbildningen sedan förändrades till att inte vara anpassad till bara de privilegierade barnen och ungdomarna utan alla barnen, blev utformningen av utbildningen en intressefråga för staten. Under denna tid ändrades även undervisningssättet från en privat undervisning mellan en elev och lärare, till att organisera undervisningen till klassundervisning (Wahlström 2015). Anledningen till detta var för att tillfredsställa samhällets behov.

Vad som framgår tydligt av antika Greklands försök till en läroplan är att utformningen av läroplanen samt innehållet är anpassat till vilken kunskap som väljs ut i ett särskilt historiskt och socialt sammanhang. Detta tycks i sin tur grundar sig på vilken dominerande uppfattning som anses vara god eller viktig kunskap i ett samhälle (Wahlström 2015), det vill säga antika Greklands läroplan anpassar efter hur samhället ser ut och vad för kunskap som anses vara viktig och relevant just då (Wahlström 2015). Vidare lyfter Wahlström (2015) upp att

läroplanens mål är att belysa viktiga frågor från sin omvärld och epok. Läroplanen ger en bild av vad som är viktigt och centralt från den aktuella tidsepoken där ledande frågeställningar och ideologier blir synliga (Wahlström 2015).

3. Begrepp

3.1 Flerspråkighet

Sverige är ett land som har länge ansetts som ett enspråkigt land där svenska språket har varit det självklara språket. Men när invandringen ökade i Sverige till kom det folk från olika delar från världen vilket innebär ett tillskott av flera andra språk (Skolverket 2018). *Flerspråkighet* blev då ett begrepp att förhålla sig till och varit tvungen att se som en verklighet att anpassa sig efter. Flerspråkigheten förändrade skolverksamheten. Hur man ska förhålla sig till begreppet *flerspråkighet* och vad det innebär är frågor som många fortfarande känner sig osäkra inför (Skolverket 2018).

Man brukar skilja mellan andraspråk, främmande språk, formell och informell inläring. Andraspråksinläring sker i det land där språket talas och man socialiserar sig med nya språket. Medan främmandespråksinläring äger rum utanför språk miljön såsom skolan och högskolan. Formell inläring äger rum genom undervisningen medan informell inläring äger rum i samband med språket i det dagliga livet. Svenska som andraspråk i Sverige är därför en kombination av informell och formell inläring (Hammarberg 2013).

Det kan vara svår att betrakta begreppet *flerspråkighet* och vad det innebär. När det gäller skolverkets definition gällande våra begrepp lyfter de upp detta:, *Flerspråkighet* kan tolkas ur två olika perspektiv, länder och samhälle samt människor. Begreppet *enspråkighet* som innebär kommunikation via ett språk är motsatsen till *flerspråkighet*. *Flerspråkighet* innebär kommunikation via flera språk när det gäller på alla nivåer av social interaktion och *enspråkighet* innebär motsatsen, det vill säga kommunikation genom ett enda språk (Skolverket 2018). Vidare lyfter skolverket (2018) upp att *enspråkighet* endast bör refereras till när enbart ett enda språk används i kommunikationen. Att hitta sådana länder som enbart

talat ett språk är svårt det är större utsträckning lättare att hitta länder som är flerspråkiga (Skolverket 2018). Att avgränsa vilka som ska definieras som flerspråkiga och inte, har länge varit svårt. Skolverket (2018) menar att anledningen till detta kan bero på att begreppet *flerspråkighet* definition har förändrats över tid (Skolverket 2018). Tidigare har forskare använt sig av begreppet *tvåspråkighet* då man enbart fördjupa sig i individer som behärskar två språk. Men på senare tid har märkt att det är allt fler individer som talar fler än två språk. Om man exempelvis lyfter upp barn med föräldrar från ett annat land men bor i Sverige och lär sig även engelska i skolan märker man snabbt att eleverna redan behärskar mer än två språk (Skolverket 2018). Anledningen till detta är för att det skett en förskjutning av definitionen från *tvåspråkighet* till *flerspråkighet*. Därför är terminologin *flerspråkighet* ledande när det gäller användningen av två eller flera språk medan *tvåspråkighet* avser användningen av enbart två språk. När man oftast tänker på vilka som ska betraktas som flerspråkiga har det varit många. Man brukat utgå från talarens ursprung, kvalifikationer i det språk individen behärskar samt vilka funktioner talarens olika språk har (Skolverket 2018).

Det kan vara svårt att avgöra om en person ska anses vara flerspråkig eller tvåspråkig. Det finns ingen klar skildring mellan dessa begrepp. Svensson (2017) skriver att vissa forskare använder begreppet tvåspråkig och menar att det kan handla om flera språk, men att hon föredrar att använda begreppet flerspråkig, oavsett om personen talar två eller flera språk (Svensson 2017). Vidare understryker Svensson (2017) att vissa forskare har uttryckt sig att *flerspråkighet* inte behöver enbart innefatta det verbala språket utan att användningen av resurser, bild, film, musik och kroppsspråk räknas som *flerspråkighet*. Svensson (2017) hävdar då att efter denna definition är då alla flerspråkiga redan vid barnsben då vi alla bemöter dessa resurser dagligen. Men enligt Svenssons (2017) definition räknas *flerspråkighet* som det verbala språket.

3.2 Modersmål

Det var under 1977 i samband med hemspråksreformen som hemspråk infördes. Det var under denna tid som flerspråkiga elever som inte hade svenska som sitt förstaspråk fick rätt till undervisning. *Hemspråk* är en gammal term då den byttes ut mot *modersmål*, men trots det är det en term som fortfarande lever kvar hos elever, lärare och föräldrar (Svensson 2017). *Modersmål* har numera en plats i läroplanen och har en kursplan med betygskriterier.

Modersmål är det första språk man hört och lärt sig i livet (Löthagen, et al. 2012). Om det första språket man har hört och lärt sig är ett annat språk än svenska då blir svenska språket ett andraspråk.

3.3 Transspråkande

Begreppet *transspråkande* är ett nytt ord som har tillkommit trots att det är ett begrepp som har använts i flera generationer. Begreppets innebörd är användningen samt utvecklingen av flera språk samtidigt (Svensson 2017). Begreppet presenteras av Cen Williams, som studerade elever vars första språk var kymriska och engelska som andraspråk (Svensson 2017). Tanken med undervisningen var att eleverna skulle lyssna på en text på engelska och därefter sammanfatta den på kymriska samt vice versa (Svensson 2017). Forskaren William märkte snabbt genom att använda sig av denna metod fick eleverna en god utveckling av båda språken men även en bredare förståelse för ämneskunskaper.

Begreppet kom att senare att handla om en universell betydelse av hur människor skapar förståelse, kunskap genom att använda flera språk. I en skolsituation innebär transspråkande att eleverna själva skapar mening och använder olika strategier för att förstå ord och samband med hjälp av sina språkliga resurser (Svensson s.44 2017).

3.4 Kodväxling

När man använder mer än ett språk i samma samtal kallas det för *kodväxling*. *Kodväxling* är en mer gynnsam beteckning för samtidigt användning hos flerspråkiga elever och ungdomar. *Kodväxling* betraktas vara ett tecken på starkt språklig behörighet. Ju bättre flerspråkiga blir på de språk de kan desto mer kodväxlar de. *Kodväxling* är en pragmatisk förmåga och det är något som ingår talarens kapacitet. Utifrån sociolingvistisk synvinkel använder man sig av *kodväxling* för att framhäva sin gruppstillhörighet och utesluta individer utanför gruppen. Till exempel när flerspråkiga elever kommunicerar med varandra kan kodväxlingen förankra en extra dimension av samhörighetskänsla som annars skulle vara svår att formulera (Håkansson 2003).

4. Teori, metod och material

I denna studie används en kvalitativ textanalys där analysen är komparativ. En komparativ textanalys utgår från att jämföra olika texter med varandra. Det kan finnas olika utgångspunkter såsom att finna skillnader och/eller likheter samt man kan även använda sig av enskilda texter eller hela genrer för att undersöka. Vi har syftet att använda och analysera bara enskilda delar av de två läroplanerna. Kvalitativ analys är en metod som man använder sig av för att analysera innehållet av olika typer av texter. Dataanalys i kvalitativ forskning är en process där man systematiskt undersöker och arrangerar datamaterial såsom intervjutranskribering, fältanteckningar eller olika typer av texter för att nå fram till ett resultat. I kvalitativa analyser arbetar man aktivt med sin samlade information genom att organisera, bryta ner informationen till hanterbara enheter och därefter koda och göra analyser av dem och sedan söka mönster (Fejes och Thornberg 2015). Fejes och Thornberg (2015) påpekar att när forskaren gör tolkning av texter i kvalitativa dataanalyser arbetar forskaren utöver de observerbara innebörderna i texten till djupare och mer eller mindre spekulativa tolkningar av texten. För att göra uttalanden om implicita och explicita dimensioner och strukturer för meningsskapande i materialet och vad som återges i det, gör forskaren en tolkning av språkliga material (Fejes och Thornberg 2015). Kvalitativa metoder ger associationer till vissa typer av datainsamling speciellt olika former av fältarbete och observationer men i den här texten kommer vi använda kvalitativ textanalys som ett övergripande begrepp för att analysera två olika texter.

Då vi ska jämföra två olika texter anser vi att dessa metoder passar bäst för vår studie. Det är en kvalitativ analys eftersom vår avsikt inte är att mäta eller räkna ut något i texten utan vi vill bara jämföra och se skillnader och likheter mellan två olika läroplaner. Materialet som ska analyseras och jämföras är läroplanerna 2011 och 2022 för ämnet svenska som andraspråk i årskurs 4-6. Som utgångspunkt kommer vi att fokusera på punkterna centralt innehåll och ämnets syfte. I vår textanalys har vi avsikten att systematiskt tolka bland annat språkliga drag, budskap, avsikter etcetera. I den här kvalitativa textanalysen lägger vi vikten på de synliga och underförstådda innehållen för att veta läroplanernas motiv och budskap. Hellspong och Ledin (1997) menar att vi människor lever genom språket och ”i stor utsträckning är människans värld ett språkligt kosmos, fyllt och format av symboler och alla sorter av texter spelar stor roll” (s.11). När vi människor skriver texter har vi olika syften såsom att göra våra idéer tillgängliga för andra och för oss själva etcetera. Samma sak gäller

när vi granskar och analyserar olika texter, till exempel genom att granska texten som språklig skapelse kan man få en djupare förståelse och få ut mer av den, vilket gynnar oss att få bättre grepp om själva sakfrågan (Hellspong och Ledin 1997). Läroplanerna är komplexa redskap för läraren, som även vi kommer ta del av genom vår läraryrke och därför är det viktigt för oss att få en djupare förståelse av det som hävdas i läroplanerna. Läroplanerna kan ha flera bottnar och dolda djupa såsom underförstådda tankar som kan synas först i granskningar och tolkningar. Genom att analysera och granska skillnaderna och likheterna mellan de två läroplanerna får vi en bättre bild och förståelse av det som framhävs i läroplanerna 2011 och 2022.

4.1 Urval

Vi valde att analysera ämnet svenska som andraspråk i läroplanerna 2011 och 2022 för att jämföra dem för att se om och i vilken utsträckning läroplanerna tar vara på flerspråkiga elevers flerspråkighet. Anledningen till att vi valde att jämföra just dessa läroplaner är för att se ifall det har skett förändringar sedan den senaste läroplanen vi använde oss av. När vi läser litteraturen ser vi tydliga spår på att skolverksamheten har för lite kunskaper om hur eleverna kan använda sig av sin flerspråkighet i undervisningen, samtidigt som litteraturen lyfter upp vikten av att använda sig av sitt förstaspråk som hjälpmedel i undervisningen då det hjälper eleverna att lära sig sitt andraspråk fortare. Därför vill vi analysera läroplanerna och se vad de lyfter upp och i vilken mån de tar upp elevernas flerspråkighet.

Anledningen till att det blev svenska som andraspråk som vi valde att analysera är att det är ett ämne vi anser har fått för lite utrymme i skolundervisningen. Löthagen et al. (2012) lyfter upp hur ämnet har fått en negativ laddning från både lärare, vårdnadshavare samt elever. Många elever uppfattar svenska som andraspråk som ett ämne för svagare elever och skäms ifall de läser ämnet (Löthagen et al 2012).

4.2 Forskningsetik

Forskningsetiska övervägande handlar om i stor del om att hitta en möjlig balans mellan olika intressen som alla är lagliga. Att göra etiska övervägande är viktig och spelar även en viktig roll för forskningens kvalité, utförande och hur resultat av undersökning på ett trovärdigt och ansvarsfullt sätt kan användas för att förbättra vårt samhälle, skriver Vetenskapsrådet (2017).

När man gör en analys av en text är det viktigt att följa en god forskningsetik så att resultatet inte blir annorlunda för ens egen vinning (Andreas & Robert 2015). För oss var det viktigt att vara ärliga och uppvisa en ärlig bild av läroplanerna utan att våra åsikter skulle komma i vägen (Vetenskapsrådet 2017), därför var vi helt neutrala. De etiska överväganden vi gjorde före, under samt efter genomförandet av vår analys var att utforma frågor utifrån de etiska principerna.

4.3 Metoddiskussion

När det gäller genomförande analyserade vi båda läroplanerna utifrån våra tre frågeställningar. Med hjälp av våra tre frågor började vi att analysera varje läroplan var för sig. Vi började med lgr11. När vi hade analyserat klart varje läroplan utifrån våra frågor var det dags att jämföra dem för att sedan dra slutsats utifrån det vi har kommit fram till. Därefter var det dags att jämföra och diskutera skillnaderna som har uppstått och varför. För oss var det viktigt att vara sakliga i vår analys och inte blanda in personliga åsikter för att få en rättvis analys. Trots det var det en utmaning att inte blanda in personliga åsikter. En till utmaning som vi mötte på i analysen var att hitta underlag för vår första fråga när det gäller lgr11.

5. Resultat

5.1 Läroplan 2011- Svenska som andraspråk

5.2 I vilken mån nämns modersmål i läroplan 2011?

I början av under rubriken syftets central i läroplanen 2011 för svenska som andraspråk står det att:

Målet med svenska som andraspråk är att utveckla sitt svenska i tal och skrift (Skolverket 2011) .

Utifrån detta stycke är det tydligt att tolka det som att det inte spelar någon roll vilket språk eleverna kan innan, nu är målet att utvecklas i det svenska språket. Därför tolkas det som att modersmål inte är prioriterat när det gäller elevernas lärande i svenska som andraspråk. Från detta stycke får man en tolkning av att flerspråkiga eller nyanlända elever inte kommer få använda sig av sitt modersmål som ett hjälpmedel, för att utveckla sitt svenska i tal och skrift. Det är förväntat att de bara ska lära sig utan stöttning från deras modersmål. Vidare lyfts i syftet med svenska som andraspråk att:

Undervisningen i ämnet svenska som andraspråk ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper i och om svenska språket. Genom undervisningen ska eleverna ges förutsättningar att utveckla sitt svenska tal- och skriftspråk så att de får tilltro till sin språkförmåga och kan uttrycka sig i olika sammanhang och för skilda syften (Lgr11).

Även här är det väldigt tydligt att det är svenska språket som är i fokus och inget annat. Syftet är att lära sig svenska och därav är inte modersmål något fokus. När det gäller frågan om i vilken mån modersmål nämns så är det inget alls. Efter att ha läst både syftet och centralt innehåll så ser man att det inte nämns något om modersmål i lgr11.

5.3 Vilka perspektiv på språk är synliga i kursplanen?

Under rubriken språkbruk så står det att:

”Språkliga strategier för att minnas och lära, till exempel tankekartor och stödord. Ord, symboler och begrepp som används för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter. Ords och begrepps nyanser och värdeladdning” (Lgr11).

Vi tolkar detta som att språk inte alltid behövs för att göra sig förstådd utan man kan använda sig av olika hjälpmedel såsom, tankekartor, symboler, känslor etc. Ur detta avsnitt kan man tolka det som att flerspråkighet perspektivet är synligt.

Även ur detta kunskapskrav som står under rubriken tala, lyssna och samtala understryks det att språk inte alltid behöver vara centralt för att uttrycka sig men dock så lyfts det inte upp flerspråkighet perspektivet. Det står:

Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare, om ämnen hämtade från vardag och skola. Stödord, bilder, digitala medier och verktyg samt andra hjälpmedel för att planera och genomföra en muntlig presentation. Hur gester och kroppsspråk kan påverka en presentation (Lgr11).

När man har en presentation i ämnet svenska som andraspråk så är det fortfarande det svenska språket som är centralt och det är svenska eleverna kommer presentera i. Därav anser vi att enspråkighet perspektivet är tydligt i detta avsnitt. Svar på vår forskningsfråga om vilka perspektiv på språk är synlig uppfattas detta avsnitt som att språk inte alltid behöver vara att uttrycka sig verbalt och skriftligt, utan att uttrycka sig på språk kan vara på olika sätt.

“Undervisningen ska ge eleverna rika möjligheter att kommunicera på svenska utifrån sin kunskapsnivå, utan att ställa för tidiga krav på språklig korrekthet” (Lgr11).

I detta exempel är enspråkighet perspektivet synligt eftersom läroplanen uppmuntrar eleverna till att kommunicera på svenska. Dock uppfattas detta avsnitt även att läroplanen tar hänsyn till elevernas flerspråkighet eftersom lärarna ska inte ställa för tidiga krav på språkliga korrekthet. Av den orsaken är inte korrektheten i fokus i detta fall, därför tolkas detta som att eleverna kommer kunna använda sig av andra språkliga strategier för att göra sig förstådda, som möjligtvis kan vara deras modersmål som inte nämns då enspråkighetsperspektivet ännu en gång dominerar.

5.4 Hur skrivs de flerspråkiga elevernas möjlighet till språkutveckling fram?

I kursplanen under rubriken tala, lyssna och samtala står det:

”Språkliga strategier för att förstå och göra sig förstådd i skolans ämnen när det egna svenska språket inte räcker till” (Lgr11).

Ur detta exemplar är det inte tydligt vilka språkliga strategier eleverna ska använda sig av när det svenska språket inte räcker till därför kan det vara tolkningsbart. Man kan tolka detta som att eleverna kan ta hjälp av andra språk för att komplettera och därmed kan de använda sig av sitt modersmål trots att modersmål inte nämns. I detta kunskapskrav anser vi att flerspråkighetsperspektivet inte är synligt men läroplanen uppmuntrar eleverna att ta hjälp av andra språk för att göra sig förstådd i svenska.

När det gäller hur det skrivs om flerspråkiga elevers möjlighet till språkutveckling så lyfter läroplanen upp :

“Lässtrategier för att förstå och tolka texter från olika medier samt för att urskilja texters budskap, både det uttalade och sådant som står mellan raderna”.

Utifrån detta citat är språkliga strategier synligt då eleverna ska förstå och tolka texter med hjälp av lässtrategier. Dock lyfts det inget om flerspråkighet och därför blir det inte tydligt hur flerspråkiga elevers möjlighet till språkutveckling ser ut eller om flerspråkiga elever får möjlighet till en språkutveckling med hjälp av olika språkliga strategier.

“Undervisningen ska stimulera elevernas intresse för att läsa och skriva på svenska” (Lgr11).

Ur denna synpunkt tas det upp olika språkliga strategier såsom läsa och skriva dock så tas det inte upp om flerspråkiga elever möjlighet genom olika språkliga strategier. Här är syftet att fånga upp elevernas intresse till det svenska språket.

“Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla sina kunskaper om svenska språket, dess normer, uppbyggnad, uttal, ord och begrepp samt om hur språkbruk varierar beroende på sociala sammanhang och medie” (Lgr11).

Ur denna kontext lyfts det upp att eleverna ska ges möjlighet att utveckla sina kunskaper om svenska. Därför blir enspråkighetsperspektivet synligt ifall språkliga strategier nyttjas. Men det blir svårt för att tolka hur flerspråkiga elevers möjlighet till språkutveckling ser ut. Detta avsnitt upplyser tydligt olika språkliga strategier såsom, normer, uppbyggnad, uttal, ord och begrepp. Men inte ur ett flerspråkighetsperspektiv.

5.5 Läroplanen 2022 svenska som andraspråk

5.6 I vilken mån nämns modersmål i läroplanerna i för 2022?

Under ämnets syfte i lgr22 för Svenska som andraspråk nämns att:

” i undervisningen ska eleverna stimuleras att utveckla och uttrycka tankar utifrån sina språkliga resurser” (Lgr22).

Utifrån det stycket är det tydligt att eleverna får möjligheten att utnyttja sina språkliga resurser vilket tyder på att eleverna som har svenska som andraspråk får använda sin flerspråkighet som resurser men ingen som påvisar att modersmål ska användas. Dock kan språkliga resurser innebära olika saker, men i det här fallet kan det till exempel innebära att eleverna får sitta i grupper och jobba med uppgifter genom att utnyttja flera olika språk. Det kan också innebära att eleven utnyttjar sina samlade språkliga resurser med hjälp av sitt modersmål för att hitta idéer och göra en plan till en uppgift/text för att sedan göra om själva uppgiften/texten på svenska.

Vidare i samma avsnitt det vill säga under ämnets syfte står det att.

” undervisningen ska ge eleverna rika möjligheter att kommunicera i tal och skrift på svenska utan att det ställs för tidiga krav på språklig korrekthet” (Lgr22).

I det här exemplaret får man en tolkning av att läraren ska ta hänsyn till att eleverna behärskar ett annat språk än svenska som modersmål och därmed är språklig och grammatisk korrekthet inte lika viktigt eftersom eleven har ett annat modersmål men ännu en gång nämns inte modersmål. Återigen ingenting om modersmål.

”Undervisningen i ämnet svenska som andraspråk ska ge eleverna förutsättningar att utveckla förmågan att formulera sig och kommunicera i tal och skrift samt med andra former för kommunikation” (Lgr22).

I det ovan nämnda citatet kan vi tolka det som att eleven kan använda sig av andra former för att kommunicera i tal och skrift på svenska som andraspråk, och det kan vara att de tar hjälp av sin flerspråkighet. Detta tolkar vi utifrån det faktum att eleverna får kommunicera i tal och skrift med andra former för kommunikation. Att ge eleverna förutsättningar att utveckla förmågan att formulera sig kan innebära att eleverna kan ta hjälp av sina språkliga resurser såsom sitt modersmål eller flerspråkighet för att sedan formulera sig i tal och skrift. Andra former av kommunikation kan innebära många saker såsom kommunikation via tal, kroppsspråk, ögonkontakt, skrift etcetera men andra former av kommunikation kan också tyda på att eleverna kan ta hjälp av sin flerspråkighet eller modersmål för att göra sig förstådda. Eleven kan exempelvis utnyttja sitt modersmål eller flerspråkighet genom att skriva det hen vill uttrycka på ett Google översätt och sedan kan eleven göra om det på svenska. Ännu en gång nämns det ingenting om modersmål utan andra former för kommunikation kan vara andra språk än modersmål.

Under det centralt innehåll för årskurs 4-6 står det att eleven ska läsa och skriva:

“Sambandet mellan ljud och bokstav i jämförelse med andra språk eleven kan” (Lgr22).

Innebörden av det här citatet är tydligt då flerspråkiga eleverna får möjligheten att jämföra svenska språket med de språk de behärskar. Eftersom modersmål inte nämns tolkas detta citat att de språk eleven kan skulle kunna vara vilket språk som helst, som till exempel engelska som de lär sig i skolan. I fortsättningen av den här kursplanen står det att läsa:

”språkliga strukturer och normer, ords böjningsformer och meningsbyggnad med sambandsord, i jämförelse med andra språk eleven kan” (Lgr22).

Här är det också tydligt att eleven får använda sin flerspråkighet för att ta hjälp av det och jämföra det med svenska språket så att eleven kan se likheter och skillnader vilket gynnar eleverna att nå personlig utveckling i såväl som språk och kunskapsutveckling. Men det står ingenting om modersmål, andra språk kan vara just andraspråk även om modersmål kan vara inräknat men inte uttrycks explicit.

Under rubriken tala, lyssna och samtala för årskurs 4–6 står det att:

”Strategier för att förstå och göra sig förstådd genom omformuleringar, bilder och tecken samt genom att använda olika språk som resurs” (Lgr22).

Utifrån det här citatet ser vi att det är tydligt att eleverna får använda sin flerspråkighet och även modersmål eftersom elever som läser svenska som andraspråk har ett annat modersmål än svenska. Det här citatet som utgångspunkt kan vi även förstå att eleverna får använda olika strategier genom bilder, tecken och omformuleringar och olika språk för att de ska förstå och göra sig förstådda.

I sista stycket av rubriken tala, lyssna och samtala står det även att:

“Uttal, satsmelodi och sambandet mellan betoning och betydelse. Svenska språkets uttal i jämförelse med andra språk eleven kan” (Lgr22).

Här är det ett till exemplar som tyder på att eleverna får utnyttja sina modersmål genom att jämföra det med svenska språket. Trots att det står tydligt och klart att eleverna får jämföra det med de språk de kan står det ändå ingenstans att eleverna får använda sina modersmål.

5.7 Vilka perspektiv på språk är synliga i kursplanerna?

I början av ämnets syfte i lgr22 för svenska som andraspråk står det att:

Undervisningen i ämnet svenska som andraspråk ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper i och om svenska språket. Genom att undervisningen utgår från ett andraspråksperspektiv ska eleverna ges förutsättningar att utveckla sitt svenska tal- och skriftspråk... så att de får tilltro till sin språkförmåga och kan och vågar uttrycka sig i olika sammanhang och för skilda syften (Lgr22).

Mycket av det som nämns i ämnets syfte handlar om att lärare ska använda olika förutsättningar för att ge eleverna möjligheten att utveckla sitt svenska tal- och skrivspråk, möta av olika typer av texter och även utveckla kunskaper i och om svenska språket. En del av det är synligt i det citatblock som nämns ovan. Även mycket av det som skrivs under

rubrikerna läsa, skriva, tala, lyssna, samtala, texter, språkbruk och informationssökning inklusive de ovan nämnda citaten handlar om svenska som andraspråk. Ur detta citat framträder enspråkighet tydligt då det huvudsakliga fokuset ligger på svenska som andraspråk.

Ett annat exempel som tydliggör att svenska språket är det språk som är det synliga och dominerande språket i lgr22 är:

“Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om svenska språkets uppbyggnad och om dessa uttal, ord och begrepp samt om hur språkbruk varierar beroende på sociala sammanhang och medier”.

Läroplanen uppmuntrar eleverna att utveckla kunskaper om svenska språkets uppbyggnad vilket visar en betoning på att svenska språket är den framträdande språket.

5.8 Hur skrivs de flerspråkiga elevernas möjlighet till språkutveckling strategier fram?

Under ämnets syfte för svenska som andraspråk står det att:

”Eleverna ska ges möjlighet att utveckla olika strategier för hur man lär sig språk samt strategier för att stödja den egna kommunikationen” (Lgr22).

Strategier att stödja den egna kommunikationen kan innebära att eleven får använda sin flerspråkighet som stöd eller strategi för att utveckla och lära sig svenska språket. Lgr22 uppmuntrar i flera områden som vi har nämnt i de tidigare citaten att eleverna får använda de språk de kan och även får jämföra med svenska språkets grammatik, såsom meningsbyggnad och ordböjning ,med de språk eleverna behärskar. Här är ett till exempel som vi har nämnt tidigare.

”Strategier för att förstå och göra sig förstådd genom omformuleringar, bilder och tecken samt genom att använda olika språk som resurs” (Lgr22).

Här uppmuntras eleverna att själva skapa omformuleringar med hjälp av sin flerspråkighet. Det vill säga eleverna har rätt till att själva skapa meningar och olika strategier för att utnyttja och begripa ord i samband med sina språkliga resurser. Att eleverna får använda sig av sina språkliga resurser för att lära sig svenska som andraspråk är en skicklig strategi då eleverna använder sina språkliga resurser som hjälpmedel.

Här är det ett till exempel som uppmuntrar språklig strategi via flerspråkighet men det står ingenting om modersmål.

“Uttal, satsmelodi och sambandet mellan betoning och betydelse. Svenska språkets uttal i jämförelse med andra språk eleven kan” (Lgr22).

Det här exemplet ger eleverna möjligheten att utnyttja sina språkliga resurser som strategier för att lära sig svenska språket eftersom det står att eleverna får jämföra svenska språket med andra språk eleven kan. Igenkänning via andra språk är språklig strategi och därmed är det möjligt att till språkutveckling via språkliga strategier.

6. Slutsats

Utifrån generella likheter ser vi att huvudfokuset på båda läroplanerna utgår från enspråkighetsperspektiv. Som till exempel i det här stycket:

“Undervisningen i ämnet svenska som andraspråk ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper i och om svenska språket” (Lgr11 och Lgr22).

Huvudsyftet för båda läroplanerna är utvecklingen av svenska men lgr22 skiljer sig lite från lgr11 när det gäller stimulering av flerspråkighet särskilt när det gäller centrala innehållet för grundskolan inriktning 4-6. En skillnad är att den nya läroplanen uppmuntrar delvis när det gäller användningen av elevernas olika språk som hjälpmedel, vilket lgr11 inte gör. Lgr22 stimulerar användningen av olika språk i flera områden under rubriken centralt innehåll för grundskolan inriktning 4-6. Lgr22 motiverar eleverna att använda sig av de språk de kan som resurser och även jämföra det med svenska språket när det kommer till exempelvis språkliga strukturer, omformuleringar, uttal melodi och så vidare.

Under rubriken ämnets syfte för båda läroplanerna har vi hittat två liknande exemplar som tydliggör att det är svenska språket som är i fokus och därmed är enspråkighetsperspektivet tydligt.

”Undervisningen ska ge eleverna rika möjligheter att kommunicera på svenska utifrån sin kunskapsnivå, utan att ställa för tidiga krav på språklig korrekthet” (Lgr11).

“Undervisningen ska ge eleverna rika möjligheter att kommunicera i tal och skrift på svenska utan att det ställs för tidiga krav på språklig korrekthet” (Lgr22).

Just de här styckena har vi tolkat utifrån att alla elever har ett annat modersmål och därmed får man inte ställa krav på språklig korrekthet vilket dock inte betyder att eleverna får använda sina modersmål utan det är svenska språket som är i fokus.

Ett bra exempel som tydliggör skillnaderna mellan dessa två läroplaner när det kommer till användningen av flerspråkighet är:

”Språkliga strategier för att förstå och göra sig förstådd i skolans ämnen när det egna svenska språket inte räcker till” (Lgr11).

”Strategier för att förstå och göra sig förstådd genom omformuleringar, bilder och tecken samt genom att använda olika språk som resurs” (Lgr22).

Utifrån de här två exemplaren kan vi tydligt se vilken av de läroplanerna som uppmuntrar och ger stöd till flerspråkiga elevernas språkutveckling. Utifrån de här två citaten kan vi även se att lgr22 ger eleverna möjligheten att använda flera språk som strategier för språkutvecklingen. Lgr11 uppmuntrar också till att använda språkliga strategier men utifrån flerspråkighets synvinkeln är den inte lika tydlig som lgr22.

Slutligen ser vi tydligt att båda läroplanerna grundar sig i ett enspråkighetsperspektiv där varken modersmål eller flerspråkighet nämns. Trots att lgr22 betonar i flera områden att eleverna ska använda sig av sina språkliga resurser och andra språk är det inte tydligt vilka språk eleverna ska använda sig av. Under analysens gång har vi upptäckt i båda läroplanerna att det är det svenska språket som betonas och att det är det ämnet som är i fokus och som

eleverna ska utvecklas i. De nya förändringen som vi har sett i lgr22 är den uppmuntrar eleverna att ta hjälp av andra språk i syfte om att utveckla elevernas svenska språk.

7. Diskussion

7.1 I vilken mån nämns modersmål i läroplanerna i 2011 för 2022?

I läroplanen (2011) lyfts det inget om flerspråkiga elever och deras möjlighet till språkutveckling genom att bland annat använda språkliga strategier. Det skrivs faktiskt ingenting om flerspråkighet alls eller hur andraspråkstalande elever kan använda sig av sitt språk som ett hjälpmedel, för att lära sig det svenska språket. Svaret på frågan om i vilken mån modersmål nämns i lgr11 är att modersmål inte nämns alls då det inte står att eleverna ska använda sitt modersmål som medel för språkutveckling och sitt lärande. Varken modersmål eller flerspråkighet nämns i lgr11 och lgr22. Löthagen (et al. 2012) skriver att läroplanen lyfter upp att det är viktigt att eleven får utveckla sin flerspråkighet och det görs de genom rätten till modersmålsundervisning samt undervisning i svenska som andraspråk. Trots detta nämns inte vikten av modersmål i någon av de båda läroplanerna. Detta gör att man funderar på varför modersmål inte nämns trots att litteraturen nämner hur viktigt det är med modersmål och hur användningen av den hjälper eleverna att utveckla sitt svenska språk. Löthagen (et al. 2012) redovisar en tabell som visar hur viktigt användningen av modersmål är för flerspråkiga elevers inläring. Många flerspråkiga elever lyckades aldrig stärka sitt andraspråk och använda det till ett hjälpmedel för deras inläring under deras skoltid för att de inte deltog i modersmålsundervisningen. För elever som deltog i modersmål och fick chansen att använda det som i lärande tog det däremot mindre tid att uppnå en språknivå som var lika funktionell som infödda elevers (Löthagen et al 2012). Genom detta ser vi hur modersmål har en viktig funktion och avgörande roll för hur elevernas inläring ser ut, trots detta lyfter ingen av läroplanerna upp att eleverna ska ta hjälp av sina modersmål i undervisningen.

Däremot är det synligt i flera områden i lgr22 att eleverna får använda olika språk som resurser och detta tolkar vi som att eleverna får använda sin flerspråkighet som hjälpmedel

för språkutveckling och lärande. Dock är detta tolkningsbart och utifrån våra uppfattningar tolkar vi detta som att eleverna kan använda sig av sitt modersmål. Som till exempel från detta citatet ” i undervisningen ska eleverna stimuleras att utveckla och uttrycka tankar utifrån sina språkliga resurser”. Att lgr22 stimulerar och uppmuntrar användningen av flerspråkighet i undervisningen kan tyda på att man har insett hur viktigt flerspråkighet är för elevernas språkutveckling och skolframgång.

Den nya läroplanen lgr22 riktar sig åt att eleverna ska ta hjälp av sina språkliga resurser som i detta fall kan vara flerspråkighet. Den stimulerar eleverna att skapa förståelse, erfarenheter och kunskap genom att utnyttja sina språkliga resurser i lgr22. Utifrån våra tolkningar anser vi att transspråkande undervisning förekommer i lgr22 i mindre delar då eleverna kan använda olika språk som resurser som även stämmer in på benämningen av transspråkande. Transspråkande handlar om användning och förbättring av flera språk parallellt och individer med flerspråkighet använder transspråkande för att överföra information, skapa relationer och utveckla identitet och värderingar (Svensson 2017).

Anledningen till varför vi tror att modersmål inte nämns är för att vi ser tydligt utifrån båda läroplanerna att de är uppbyggda utifrån ett enspråkighetsperspektivet. I bakgrunden lyfter vi upp att enspråkighet innebär att man kommunicerar genom ett enda språk och det är en norm som är svårt och envis att förändra (Skolverket 2018). Skolan har försökt i flera år att arbeta med att hitta ett sätt att ta hänsyn till de flerspråkiga elevernas behov inom skolans ram. Att skolan försöker hitta lösningar till detta problem är också ett bevis på att skolans utgångspunkt har varit enspråkigt och är fortfarande det utifrån båda läroplanerna.

En annan anledning till att vi tror att modersmål inte nämns i lgr11 och lgr22 kan beror på att många lärare i svenska som andraspråk har svenska som förstaspråk och inte heller behärskar något av elevernas förstaspråk (Svensson 2017).

7.2 Vilka perspektiv på språk är synliga i kursplanerna?

Generellt anser vi inte att lgr11 synliggör flerspråkighetsperspektiv men i ett citat har vi tolkat som att flerspråkighetsperspektivet uppmuntras då eleverna får använda ”*Språkliga strategier för att förstå och göra sig förstådd i skolans ämnen när det egna svenska språket inte räcker till*”. Vi tolkar språkliga strategier som andra språk som eleverna kan för att göra

sig förstådda när svenska språket inte räcker till. Det skulle kunna vara kodväxling som innebär att eleverna växlar mellan olika språk för att kunna komma till tals (Håkansson 2003).

Svenska språket är det språkliga perspektivet som syns tydligt och även uppmuntras och stimuleras genom hela lgr11 men även lgr22. Det är även den strategin som lärarna använder sig av. Vi anser att enspråkighetsperspektivet är synligt genom båda läroplanerna. Men i Lgr22 har det skett några förbättringar, då den tar upp vissa delar som uppmuntrar eleverna att ta hjälp av andra språk som hjälpmedel för att utveckla sitt svenska språk, vilket språk det är, är för oss tolkningsbart. Vi tolkar andra språk som elevernas modersmål trots att modersmål inte nämns.

Vi anser att den negativa synen på flerspråkighet fortfarande präglar i skolan då läroplanerna inte stimulerar användningen av flerspråkighet i undervisningen. Att enspråkighet fortfarande lever och är den dominerande i undervisningen svenska som andraspråk tyder på att västerländska kulturarvet som vilar på ”en nation, ett folk och ett språk” lever fortfarande kvar i skolvärlden och även i samhället. Svensson (2017) påpekar att dessa åskådningar har uppfattats som självklara och har gett orsak till att monokulturellt och enspråkighet ses som det normala och allt annat avvikande. Sådana synsätt framkallar negativa uppfattningar av minoritetskulturer och hindrar öppenhet för flerspråkighet och mångfald. Trots att detta synsätt har ifrågasatts i flera håll runt om i världen och man har börjat inse med de rika språk tillgångar som flerspråkiga människor har så är svenska språket fortfarande det framträdande språket i flerspråkiga elevernas lärande.

I bakgrunden lyfter vi upp att man kan se att termen enspråkig används för att beteckna språk kunnandet hos en elev med svenska som sitt första språk. Denna benämning är egentligen felaktig då ingen elev som har svenska som sitt första språk talar enbart ett språk, eftersom de brukar även vara verbalt flerspråkiga (Svensson 2017). Det kan vara genom sin utvecklade vokabulär på engelska. Utifrån detta påstående var det svårt för oss att tolka vissa av läroplanernas aspekter om det var enspråkigt eller flerspråkigt perspektiv.

Även om lärare och elever inte har samma förstaspråk betyder inte det att möjligheten för effektiv undervisning inte finns. Det finns ingen anledning till varför flerspråkighetsperspektivet inte kan nyttjas. De lärare som undervisar svenska som

andraspråk kan samarbeta med modersmåls lärare för få stöttning från modersmåls lärare om hur de kan arbeta med flerspråkighet. Det går även att utnyttja eleverna som resurser för varandra (Svensson 2017).

7.3 Hur skrivs de flerspråkiga elevernas möjlighet till språkutveckling fram?

Båda läroplanerna ger eleverna möjligheten att använda sig av olika språkliga strategier såsom:

“Lässtrategier för att förstå och tolka texter från olika medier” (Lgr11) eller “Språkliga strategier för att minnas och lära” (Lgr11). Lgr22 lyfter upp “Eleverna ska ges möjlighet att utveckla olika strategier för hur man lär sig språk samt strategier den egna kommunikationen” (Lgr22).

Utifrån dessa texter som är tagna från analysen ser man tydligt att språkliga strategier är synliga utifrån i läroplanerna. De uppmuntrar eleverna till att använda sig av olika språkliga strategier för att utveckla sitt svenska språk. Men det är inte utifrån flerspråkighetsperspektivet utan enspråkighetsperspektivet. Dock har det skett förändringar när det gäller lgr22 som tar upp i flera avsnitt om olika språkliga resurser som vi tolkar stöttar flerspråkighetsperspektivet och ett av de exemplaren är:

”Strategier för att förstå och göra sig förstådd genom omformuleringar, bilder och tecken samt genom att använda olika språk som resurs” (Lgr22).

Detta citat tolkar vi som att eleverna kan ta stöd av sitt modersmål eller annat språk som de behärskar när det svenska språket inte räcker till för att göra sig förstådd. Detta är en viktig aspekt just för att flerspråkiga elever talar flera språk och därför är det viktigt att läroplanen uppmuntrar eleverna till att använda de språk de kan.

Genom att låta eleverna använda sig av flera språk parallellt kan även transspråkande undervisning uppstå och flerspråkiga elever kan utnyttja sin flerspråkighet och därmed kan de använda transspråkande för att överföra information och skapa relationer (Svensson 2017). Att lgr22 uppmuntrar lärarna att ge eleverna möjligheten att jämföra svenska språket med de språk de kan är goda framsteg eftersom det är ett viktigt avgörande faktor för elevernas kunskapsutveckling. Genom att läraren bekräftar elevernas identitet och flerspråkighet kan

det leda till att eleverna kan ta med sina språk och kultur i klassrummet istället för att tvingas att inte erkänna de (Cummins 2017).

Trots att lgr22 lyfter upp att eleverna ska använda sig av andra språkliga resurser så utgör det inte en majoritet av läroplanen, och lgr11 tar inte upp olika språkliga resurser. Trots att båda läroplanerna vi har analyserat är utformade för elever med svenska som andraspråk, är inte deras första språk en prioritering i deras lärande. Detta är något vi anser är bekymmersamt. Flerspråkiga eleverna har tendensen att medvetet utnyttja sin flerspråkighet genom att skifta mellan olika språk som till exempel kodväxling. Park (2013) hävdar att det är normalt hos flerspråkiga elever att växla mellan olika språk i en och samma kontext i syfte om att göra sig förstådda. Park (2013) påpekar att man länge har betraktat kodväxling som tecken på talarnas ofullständiga kunskap i det ena språket, men forskningen har visat att detta synsätt inte stämmer utan det är ett godkänt forskningsområde som tyder på språklig skicklighet.

Ju bättre lärarna är på att uppmuntra eleverna att använda sin flerspråkighet desto bättre blir elevernas kodväxling, eftersom deras språkutveckling blir stark. Kodväxling är en mer gynnsam beteckning för användning av flera språk samtidigt hos flerspråkiga elever och ungdomar. Kodväxling kan också fungera som en symbol för gruppidentitet och solidaritet särskild inom minoritetsgrupper (Håkansson 2003).

8.Sammanfattande diskussion

Man har ändrat och har gjort om stora delar av lgr22 i både kursplanen och läroplanens inledande delar. Den ändrade kursplanen har syftet att vara ett bättre arbetsverktyg för lärarna och därmed har ämnets syfte och centrala innehåll fått en tydligare fokus i undervisningen och även elevernas flerspråkighet. De nya ändringarna varierar i stort sätt mellan de olika kursplanerna i och med behoven har sett ut olika i olika ämnen.

Efter att vi har läst lgr11 och upptäckt att läroplanen inte nämner modersmål och flerspråkighet trodde vi att lgr22 skulle se annorlunda ut. Man kan tro att det skulle finnas stora förändringar efter att lgr11 har misslyckats med att stötta flerspråkiga elever, men så var

inte fallet. Trots att det har gått flera år från när lgr11 utformades så ser lgr22 ut nästan likadan ut. Den brister även när det gäller att lyfta upp elevernas modersmål och flerspråkighet. Visst tar den upp att eleverna kan använda sig av andra språkliga resurser när det svenska språket inte räcker till, men vi anser att det inte är tillräckligt. Svenska som andraspråk är till för elever som är flerspråkiga, trots det dominerar enspråkighetsperspektivet i deras undervisning.

Det är märkvärdigt att båda läroplanerna inte stimulerar flerspråkighet och modersmål som medel för språkutveckling. I bakgrunden av detta arbete tar vi upp olika författare som talar om vikten med modersmål för elevernas språk, identitets-personlighets-och utveckling. Flera av de böcker och artiklar som vi har läst och nämnt i bakgrunden visar att elever som kan flera språk behärskar också abstrakta begrepp. Att lgr11 och lgr22 inte uppmuntrar lärarna att stimulera dessa elevers språkresurser i svaundervisningen kan ha negativa inverkan på elevernas kunskapsutveckling.

9. Förslag på vidare utveckling

Vi anser att det finns tillräckligt med tidigare forskning gällande flerspråkighet samt modersmål och hur lärarna kan utnyttja det i deras undervisning för att främja flerspråkiga elevers språkutveckling. Som vi nämner i bakgrunden har flera forskare gjort flera undersökningar som påvisar vikten med modersmål och hur viktigt det är att eleverna bevarar sitt modersmål då det är ett viktigt verktyg till språkutvecklingen. Vissa av dessa undersökningar har gjorts tidigt under 1980-talet. Trots det så ser vi hur lite läroplanerna tar upp om flerspråkighet och modersmål. Läroplanen är lärarens verktyg och utgångspunkt därför är utformningen av den väldigt viktigt. Vårt förslag är att läroplanen nämner och lyfter om flerspråkighet och modersmål i ämnet svenska som andraspråk. Svenska som andraspråk är trots allt till för elever med svenska som sitt andraspråk och därför bör deras modersmål stöttas i undervisningen. Vi får uppfattningen att läroplanen inte vill använda elevernas flerspråkighet utan att de ska enbart lära sig svenska då man talar svenska i Sverige. Som vi nämner ovan "en nation, ett folk , ett språk". I vår bakgrund lyfter vi upp attityden många har mot modersmål och att den har en negativ klang och därför kommer detta även återspegla på eleverna. Lärarna har denna medvetenhet men oftast finns inte de resurser på skolan som behövs för att lärarna ska kunna utföra sin undervisning på det sättet de önskar.

Referenslista

Axelsson, M (2013). *Flerspråkighet och lärande (547-577)* i Hyltenstam, K. & Lindberg, I. (red.) (2013). *Svenska som andraspråk: i forskning, undervisning och samhälle*. (2. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Cummins, J. (2017). *Flerspråkiga elever: effektiv undervisning i en utmanande tid*. (Första utgåvan). Stockholm: Natur & Kultur.

Fejes, A. & Thornberg, R, (red.) (2015). *Handbok i kvalitativ analys*. (2., utök. uppl.) Stockholm: Liber.

Hammarberg, B (2013). *Teoretiska ramar för andraspråksforskning (27-87)* i Hyltenstam, K. & Lindberg, I. (red.) (2013). *Svenska som andraspråk: i forskning, undervisning och samhälle*. (2. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Hellspång, L. & Ledin, P. (1997). *Vägar genom texten: handbok i brukstextanalys*. Lund: Studentlitteratur.

Hyltenstam, K. & Lindberg, I. (red.) (2013). *Svenska som andraspråk: i forskning, undervisning och samhälle*. (2. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Håkansson, G. (2003). *Tvåspråkighet hos barn i Sverige*. Lund: Studentlitteratur.

Löthagen Holm, A, Lundenmark, P. & Modigh, A. (2011), *Framgång genom språket verktyg för språkutvecklande undervisning av andraspråkselever*. Johanneshov: TPB

Park, H (2013). *Kodväxling som grammatisk fenomen - exemplet svenska- koreanska* (s. 281-309) i Hyltenstam, K. & Lindberg, I. (red.) (2013). *Svenska som andraspråk: i forskning, undervisning och samhälle*. (2. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Svensson, G. (2017). *Transspråkande i praktik och teori*. (Första utgåvan). [Stockholm]: Natur & Kultur.

Wahlström, N. (2016), *Läroplansteori och didaktik*. (Andra upplagan). Malmö: Gleerup Utbildning AB.

Artiklar:

Lärarnas riksförbund - *Strategier – nyckeln till språklig frihet*
<https://www.lr.se/inspiration/lasa/bloggar/mia-smith/2016-02-23-strategier---nyckeln-till-spraklig-frihet> (Hämtad 2020-05-10)

Skolverket (2000). *Den mångkulturella parken*
<https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a6530e3/1553956246823/pdf352.pdf> (Hämtad 2022-04-13)

Skolverket (2011). *Läroplanen 2011*.
<https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/laroplan-och-kursplaner-for-grundskolan/laroplan-lgr11-for-grundskolan-samt-for-forskoleklassen-och-fritidshemmet?url=1530314731%2Fcompulsorycw%2Fjsp%2Fsubject.htm%3FsubjectCode>

[%3DGRGRSVA01%26tos%3Dgr%26p%3Dp&sv.url=12.5dfce44715d35a5cdfa219f](#)

(Hämtad 2022-05-12)

Skolverket (2018). *Flerspråkighet som resurs*

<https://www.skolverket.se/download/18.645f1c0e17821f1d15c984/1619603690684/Flersprakighet-som-resurs-tore-otterup-20180418.pdf> (Hämtad: 2022-04-23)

Skolverket (2022). *Läroplanen 2022*.

<https://www.skolverket.se/download/18.645f1c0e17821f1d15c2d98/1632772241692/Svenska%20som%20andraspr%C3%A5k.pdf> (Hämtad (2022-05-12)

Språkliga strategier:

https://www.google.com/search?q=spr%C3%A5kliga+strategier&sxsr=ALiCzsYmuCco9p0MAiz6EGPE7YYwi-LeZw:1652351136334&source=lnms&tbn=isch&sa=X&sqi=2&ved=2ahUKEwjFwJnU39n3AhW6s5UCHT1yB1QQ_AUoAXoECAEQAw&biw=1365&bih=641&dpr=1#imgrc=q0BPQArdN7_YYM (Hämtad 12-05-2022)

Vetenskapsrådet (2017). *God forskningsetik*

https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b05/1555332112063/God-forskningssed_VR_2017.pdf (Hämtad 2022-05-12).

